

MEDREGIONALNI SINDIKALNI SVETI (CSIR)

KOLEKTIVNE POGODBE

ČEZMEJNO SODELOVANJE

Evropska konfederacija sindikatov (CES)

MEDREGIONALNI SINDIKALNI SVETI (CSIR)

KOLEKTIVNE POGODBE

ČEZMEJNO SODELOVANJE

KONČNO POROČILO

Evropska konfederacija sindikatov (CES)

POVZETEK

▶ UVOD	4
▶ Zaključki seminarja CSIR Furlanija - Julijska krajina / Slovenija Trst, 20. januarja 2009	7
▶ Zaključki seminarja »Pogajanja o kolektivnih pogodbah – čezmejno sodelovanje« CSIR Andaluzija – Algarve – Algarve • Huelva, 16. januar 2009	10
▶ Zaključki seminarja – Medregionalni sindikalni svet Ticino Lombardija Piemont • Verbania, 30. januar 2009	14
▶ Končno poročilo o projektu «CSIR - kolektivne pogodbe - čezmejno sodelovanje» 12. maja 2009 v Bruslju	22
▶ Zapisnik s seminarja sveta sedregijskega sindikata za Furlanijo Julijsko Krajino / Benečijo / Jugozahodno Hrvaško CGIL, CISL, UIL, SSSH, ki je bil 10. decembra 2008 v Umagu (Hrvaška)	27
▶ Zaključki seminarja « CSIR Galicia – Norte de Portugal » Santiago de Compostela, 23. januar 2009	31
▶ Zaključki-vprašalnik CES - Cilji	35
▶ Zaključki	45

UVOD

Dejavnost, ki smo jo izvajali, in je predmet tega končnega poročila, sodi v okvir izvajanja Akcijskega načrta 2007-2011, ki je bil sprejet na XI. kongresu Evropske konfederacije sindikatov CES (Sevilla, maja 2007). Natančneje gre za čezmejno sodelovanje in vlogo CSIR pri usklajevanju kolektivnih pogodb.

Akcijski načrt je poudaril pomen politične pobude za pospeševanje, krepitev in podpiranje vseh predlogov za čezmejno sodelovanje, in za širitev pobud za sodelovanje na področja, kjer veljajo podobni gospodarski, ozemeljski, monetarni in socialni pogoji.

Pri tem izhajamo iz ugotovitve, da vedno pogosteje prihaja do medsebojnega sodelovanja in gospodarskega povezovanja med podjetji ter izmenjave storitev med podjetji na obmejnih območjih, zlasti v novih državah članicah. To narekuje krepitev sodelovanja med sindikati in predstavniki sektorskih podjetij v obmejnih regijah.

Sindikalni sveti CSIR, ki jih je trenutno 44 in združujejo vse regionalne organizacije sindikatov nacionalnih konfederacij, včlanjenih v CES v zadevnih obmejnih regijah, po definiciji spodbujajo neposredno čezmejno povezovanje med sektorskimi strukturami in industrijo.

Zato se nam je zdelo pomembno, da to dejavnost razdelimo na 7 CSIR, in sicer:

- CSIR Furlanija - Julijska krajina / Slovenija (Italija - Slovenija)
- CSIR Andalucía / Algarve (Španija - Portugalska)
- CSIR Lombardija / Ticino / Piemont (Italija - Švica)
- CSIR Viadrina (Berlin-Brandenburg/Lubuskie) (Nemčija - Poljska)

- CSIR Furlanija - Julijska krajina /Benečija/jugozahodna Hrvaška (Italija - Hrvaška)
- CSIR- Elbe-Neisse (Nemčija-Poljska-Češka)
- CSIR Galicija / severna Portugalska (Španija - Portugalska)

Dejavnost se je izvajala v dveh fazah.

V prvi fazi so zadevni CSIR v ustreznih obmejnih regijah organizirali seminar, namenjen uresničevanju naslednjih ciljev:

a. Umestitev naslednjih elementov na "zemljevid":

- položaj industrije in ključnih sektorjev
- čezmejna podjetja, čezmejni podizvajalci /podobavitelji

b. Povezovanje obstoječih pogajanj

- Kakšno je stanje na področju sektorskih pogodb na nacionalni ravni?
- Kakšno je stanje na ravni podjetij (kje? Na katerih področjih?)
- Kakšno je stanje na področju regionalnih in/ali teritorialnih pogodb?
- Kakšno je stanje na področju medsektorskih kolektivnih pogodb?

c. Stanje glede preselitev / prestrukturiranja proizvodnje

d. Stanje dejavnosti CSIR v zvezi z naslednjimi vidiki:

- delo / tematske dejavnosti
- delo / sektorske dejavnosti
- dejavnosti, povezane s socialnim dialogom / kolektivnimi pogodbami
- okvir/ prostor, v katerem se razvijajo

To poročilo delno povzema sklepe, sprejete ob koncu posameznih seminarjev, ki jih je bilo skupno šest, ter povzetke teh sklepov na podlagi zgoraj navedenih skupnih podlag (platforme).

Dans un deuxième temps, en date du 12 mai 2009, nous avons organisé une Conférence finale en vue de mettre en commun les résultats, échanger les bonnes pratiques et définir la suite du projet. Les conclusions de nos travaux sont reprises à la fin du présent rapport.

V drugi fazi smo 12. maja 2009 organizirali zaključno konferenco za usklajevanje rezultatov, izmenjavo najboljših praks in opredelitev nadaljevanja projekta. Zaključki našega dela so vključeni na koncu tega poročila.

Treba je opozoriti, da je ena glavnih ugotovitev ta, da CSIR predstavljajo temeljni resurs, kakor je pokazalo 6 seminarjev v regijah, ki so se ponudile, da bodo preglele zgolj okvir izmenjave informacij med sindikati vzdolž meja in skušale utr-

diti dosledno sodelovanje, s katerim bo možno vplivati na različne obstoječe prakse kolektivnega pogajanja tako, da se bodo med sabo čimbolj povezale in združile.

Ko se podjetje preseli z ene meje na drugo, mora najti en sam sindikat, eno samo strategijo protesta, eno samo delegacijo, ki predlaga pogajanja.

Torej ambiciozno, vendar nepovratno strategijo. Zavedamo se, da bo treba nameniti ves čas, ki je potreben, za potrditev tega v praksi.

V tem smislu pomeni ta projekt temeljni steber naše prihodnosti. S tem namenom mora sodelovanje prispevati k učinkovitejši izmenjavi informacij, izboljšati sodelovanje med sindikati ter spodbujati, razširjati in se odločati za dobre prakse in izkušnje, ki se na tej ravni razvijajo, vse to pa ob doslednem spoštovanju različnih sistemov kolektivnih pogodb.

Walter CERFEDA
Konfederalni sekretar

Claude DENAGTERGAL
Advisor

ZAKLJUČKI SEMINARJA CSIR FURLANIJA - JULIJSKA KRAJINA / SLOVENIJA

Trst, 20. januarja 2009

Ugotavljamo, da je bil seminar izjemno uspešen. K njegovemu uspehu sta nedvomno precej prispevala število in kakovost udeležencev, kakor tudi vsebina razprav.

Srečanja so se poleg predstavnikov lokalnih in nacionalnih konfederacij udeležili slovenski in italijanski predstavniki sindikatov iz različnih podjetij in sektorjev. Tudi ministrica za delo območja Furlanija – Julijska krajina je v svojem govoru o temah, ki so bile predlagane za razpravo, dala pomemben vsebinski prispevek k sklepom seminarja. Med drugim je poudarila vlogo regionalnih javnih služb za zaposlovanje in trdno zavezo regionalne uprave k varovanju delavcev, zlasti v primeru presežnih delavcev in podjetij v kriznih razmerah.

Ministrica je razpravljala o regijskih pobudah, ki spodbujajo politiko preusabljanja prek izobraževalnih programov, pobudah za prilagajanje poklicnim potrebam s prekvalifikacijo, ukrepih za zagotavljanje podpore nekaterim najranjlivejšim skupinam (trajno brezposelni, mladi, ženske itd.), ter pobudah, namenjenih urejanju čezmejnega dela.

Nato so bili na vrsti za predstavitev italijanski in slovenski strokovnjaki. Na podlagi različnih študij in dokumentov, pripravljenih za udeležence seminarja v italijanščini in slovenščini (glej priloge), so predstavili ustrezne nacionalne predpise o kolektivnih pogodbah ter ukrepih na področju socialne zaščite in trga delovne sile.

Govorci so poudarjali skupne elemente, ki jih ti predpisi vsebujejo, pa tudi tudi nekatere razlike, zlasti na področju socialnega varstva. V razpravi, ki so se je aktivno udeležili številni predstavniki sindikatov, so na široko obdelali italijanske izkušnje z nadomestilom za brezposelnost (Cassa integrazione).

Druga še posebej zanimiva tema, ki so jo obravnavali med razpravo, je bil obseg izvajanja kolektivnih pogodb. Tovrstni sporazumi morajo za delavce, ki so jo podpisali, pomeniti zajamčeno minimalno raven in temeljiti na logiki *erga omnes*, torej za vse, na katere se nanaša. Nasprotno pa obstoječa zakonodaja v Sloveniji spodbuja damping med podjetji in pojave diskriminacijskih pogojev med zaposlenimi v istem sektorju. V tem okviru so podrobno proučili slovenske izkušnje v zvezi z minimalnimi plačami, tako s stališča krepitev gospodarstva – lestvice so namreč prenizke glede na dejanske potrebe – kot tudi zaščite delavcev v »razpršenih« podjetjih in v storitvenem sektorju.

Razprava o teh temah je udeležencem omogočila, da so primerjali izkušnje obeh držav ter slabosti in pozitivne vidike obeh sistemov.

Seminar se je nato osredotočil na praktično izvajanje obstoječih predpisov, ki se nanašajo na obmejne delavce. Udeleženci so izpostavili izrazito negativne učinke, ki zadevajo veliko delavcev, predvsem tiste, ki delajo na črno, pa tudi številne manj pogoste kategorije. V današnjih razmerah gospodarske krize in pomanjkanja dela so udeleženci poudarili pomen usklajevanja ukrepov socialne zaščite in načinov upravljanja družb in/ali sektorjev v krizi. Primerjava modelov kolektivnih pogodb je izpostavila različne vloge sindikatov v podjetju in »zunanjih« sindikatov (na sektorski in / ali ozemeljski ravni) v obeh državah. Predstavljeni so bili tudi nekateri primeri za ponazoritev dobre prakse sindikatov pri upravljanju kriznih razmer, ki so prizadele podjetja in/ali sektorje, in zadevajo interese obeh držav. IRTUC je v sodelovanju s sindikalnimi organizacijami različnih sektorjev, od tekstilnega do sektorja za cestni promet, spodbujal organizacijo sestankov, poleg tega pa tudi pomagal pri ustanavljanju delavskih svetov in sestavljanju skupnih izhodišč (kot v primeru carinskih delavcev), z namenom približevanja in usklajevanja delovnih pogojev (zlasti za sektor pristaniških delavcev, komercialni sektor, sektor zdravstvenega varstva itd.).

Rezultat združevanja teh izkušenj je bil, da so udeleženci seminarja z veliko gotovostjo potrdili svoj skupni cilj, in sicer pospešiti postopke usklajevanja predpisov in sporazumov med obema državama v smislu boljšega usklajevanja politik o kolektivnih pogodbah pod okriljem ETUC.

Predstavniki ETUC se je seznanil s tem ciljem in še posebej poudaril nujnost organiziranja nove ravni pogajanj na evropski sektorski ravni, kar so zahtevali številni subjekti. Tudi čezmejna raven zahteva okrepljeno usklajevanje in skupno delovanje na področju kolektivnih pogodb, predvsem v sektorjih, ki jih delo na obmejnem območju najbolj zadeva. Namen tega je doslednejše upoštevanje realnosti premestitev v obmejnih regijah in v najbolj povezanih gospodarskih sektorjih, zlasti sektorju cestnega prometa.

Ob zaključku seminarja je bilo dogovorjeno, da bodo organizirali še več sestankov, na katerih bodo nadaljevali in nadgrajevali primerjalne študije italijanskih in slovenskih kolektivnih pogodb v nekaterih ključnih sektorjih.

Vsi udeleženci so v tej zvezi poudarili koristnost posodobljenih informacij in podatkov o kolektivnih pogodbah v okviru projekta Interreg, objavljenega na spletni strani IRTUC.

Prav tako so poudarili vlogo tekočega projekta kot finančnega vzvoda. Udeležencem je projekt omogočil, da so kvalitativno in kvantitativno še podrobneje razdelali glavne vidike delovnih pogodb v Italiji in v Sloveniji. Projekt je poleg tega prispeval nov zagon za izvajanje še konkretnjših ukrepov na področju varstva pravic delavcev na obmejnem območju in, na splošno, za pospešitev postopka usklajevanja pogodb in predpisov. Želimo dodati, da so kot posledica tega seminarja in tekočega projekta sindikalne organizacije in slovenska vlada sprožile dialog o organizaciji novega sistema ukrepov socialnega varstva, ki temelji na modelu italijanskega sklada Cassa integrazione.

ZAKLJUČKI SEMINARJA

»Pogajanja o kolektivnih pogodbah – čezmejno sodelovanje«

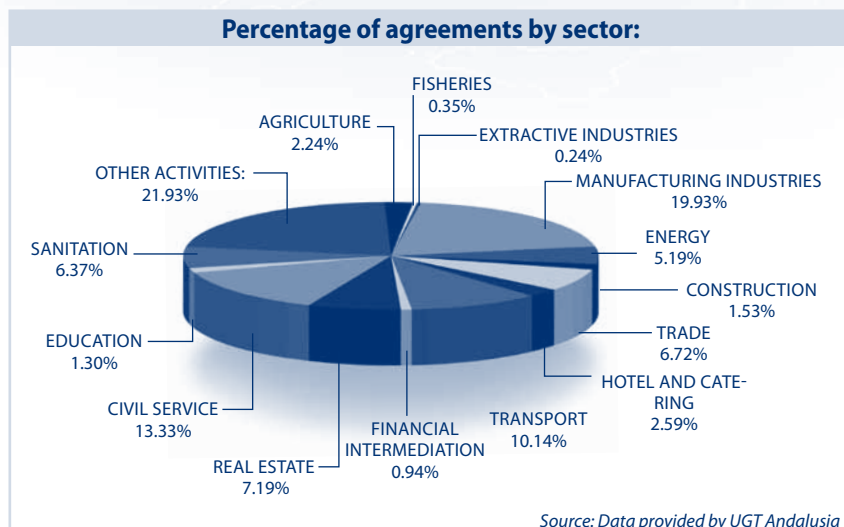
CSIR ANDALUZIJA – ALGARVE

Verbania, 30. januar 2009

A. Pregled stanja v industriji in ključnih sektorjih

V Andaluziji:

Kar zadeva pogajanja o kolektivni pogodbi v Andaluziji, je največje število pogodb sklenjenih v obrtnem sektorju (19,93 %), ki mu sledi javna uprava s 13,33 %. Večina kolektivnih pogodb je sicer sklenjenih na področju drugih dejavnosti (21,93 %).

V Algarveju:

Sektorji:

1. Turizem;
2. Gradbeništvo;
3. Grosistična trgovina in prodaja na drobno;
4. Predelovalna industrija;
5. Kmetijsko-živilska industrija, ribištvo in biotehnologija.

Obmejna podjetja, poddobavitelji v obmejnem območju

Ni podatkov.

B. Umestitev obstoječih kolektivnih pogodb v krajevni okvir

Obseg kolektivnih pogodb v Andaluziji in v Algarveju je povsem drugačen: v Andaluziji je v veljavi okoli 850 kolektivnih pogodb, od tega 150 sektorskih in zajemajo 90 % delavcev. Večina je dogovorjenih in sklenjenih na nacionalni in sektorski ravni, oziroma na ravni velikih gospodarskih družb. Vedno pogosteje so pogodbe sklenjene na ravni avtonomne skupnosti Andaluzija, vendar so še vedno v manjšini. Centralizacija, ki je značilna za kolektivna pogajanja v Algarveju, povzroča veliko težav. Trenutno delodajalci zavračajo sklepanje kakršnih koli sporazumov.

Zaradi tega je v obeh deželah nujno spodbuditi pogajanja na regionalni ravni. Poleg tega je treba kolektivne pogodbe umestiti v skupni evropski okvir. Pri pogajanjih o pogodbah se številne evropske direktive ne upoštevajo, kar otežuje pogajanja med dvema državama s tako zelo drugačno strukturo. Treba je analizirati možnosti v okviru sporazumov za vzpostavitev skupnih platform za usklajevanje, in da se določi, v kakšnem obsegu je možno oblikovati skupne pogajalske odbore.

C. Trenutno stanje na področju premestitev (selitev) in prestrukturiranja

Nimamo na voljo podatkov o preselitvah proizvodnje v andaluzijski regiji.

Kljub temu, da so Svet Andaluzije, UGT, CCOO in konfederacija podjetnikov Andaluzije januarja 2005 podpisali 6. socialni sporazum in kljub ustanovitvi delovne skupine z nalogo analizirati selitve proizvodnje in proučiti sprejete ukrepe, skupina doslej ni objavila nikakršnih relevantnih podatkov.

Prav tako nimamo na voljo nikakršnih podatkov o selitvah proizvodnje v Algarveju.

D. Dejavnosti CSIR glede naslednjih vidikov:

– **Dejavnosti v povezavi s socialnim dialogom in pogajanjem o kolektivnih pogodbah**

Čeprav CSIR ni organiziral posebnega seminarja o teh vprašanjih, razen seminarja, ki je potekal 16. januarja 2009 v Huelvi z naslovom »Pogajanja o kolektivni pogodbi – čezmejno sodelovanje«, sta bila socialni dialog in kolektivna pogodba na dnevnem redu večine srečanj in sestankov, ki so jih organizirale posamezne centrale v okviru sindikalne in politične dejavnosti.

V tem oziru je treba poudariti predavanja v okviru srečanj, ki so obravnavala stanje kolektivne pogodbe v regijah Andaluzija in Algarve ter sindikatom omogočila izmenjavo izkušenj in predloge rešitev za navedene težave.

– **Okvir in struktura socialnega dialoga in kolektivne pogodbe**

Ob upoštevanju narave projektov čezmejnega sindikalnega sodelovanja in notranje organizacije posamezne centrale je CSIR deloval v skoraj vseh gospodarskih in družbenih sektorjih z organiziranjem sestankov in srečanj.

Ukrepi, ki jih je sprejel naš CSIR, so potekali v okviru programov čezmejnega sindikalnega sodelovanja med regijama. Redna srečanja in sestanki so odprli prostor za razčlenitev in premislek o stanju na področju sociale, gospodarstva in dela v obeh regijah in omogočili plodno izmenjavo izkušenj, namenjenih predstavitvi rešitev na področju zaposlovanja, izobraževanja in poklicnega usposabljanja, življenjske kakovosti in socialnih pravic.

Poleg tega je šlo za to, da so obmejni delavci dobili možnost oceniti svoj položaj v smislu zaposlovanja, izobraževanja, usposabljanja, kakovosti življenja in življenjskega standarda ter socialnih pravic, da si izboljšajo možnosti vstopa v družbenoekonomski prostor regije Algarve-Andaluzija.

CSIR se je med drugim udeležil dejavnosti, ki so jih organizirali drugi nacionalni ali evropski CSIR in v okviru možnosti odgovoril na pozive Evropske konfederacije sindikatov.

Treba je omeniti poseben inštrument, značilen za CSIR Andaluzija-Algarve, ki je omogočil organizacijo skupščin, ki so se jih udeležili številni predstavniki vseh organizacij članic odbora, pa tudi političnih institucij obeh regij, predstavniki delodajalcev, univerz in drugih gospodarskih in družbenih subjektov. Leta 2007 je bilo sklenjeno, da bodo te letne skupščine odslej potekale dvakrat letno. Na zasedanjih teh skupščin se imenujejo člani predsedstva CSIR na podlagi rotacije s soglasjem vseh štirih sindikatov. Ena od teh organizacij prevzame predsedova-

nje, tri druge pa imajo vlogo podpredsednic. CSIR ima med drugim lastni pravilnik in statut ter izvršni odbor, ki ga sestavljajo generalni sekretarji posameznih sindikatov na regionalni ravni in štirje člani vsake organizacije. 13. skupščina bo zasedala 25. in 26. junija 2009 v portugalski občini Villamoura.

PROJEKT CSIR - Kolektivna pogodba - CBC ZAKLJUČKI SEMINARJA

Medregionalni sindikalni svet

TICINO LOMBARDIJA PIEMONTE

Verbania, 30. januar 2009

3

0. januarja 2009 je v Verbaniji potekal seminar CSIR Ticino Lombardija Piemont, ki je bil organiziran v okviru projekta CES - usmerjevalni odbor CSIR, namenjen kolektivnemu pogajanju in čezmejnemu sodelovanju.

Dokumenti seminarja, sestavljeni ob zaključku seminarskega dela, povzemajo govore in predavanja skupaj s PowerPoint predstavitevami.

Položaj na trgu dela v regijah Varese, Como, Verbania Ossola in Ticino

Za to območje je značilno veliko povpraševanje po delu v malih in srednje velikih podjetjih. Pri tem so italijanske pokrajine in kanton Ticino v zelo podobnem položaju. V 90-ih letih do začetka let 2000 je šel trg dela skozi proces močne preusmeritve v storitveni sektor. Gotovo obstajajo province, v katerih je industrija še vedno prisotna (kot na primer v pokrajinah Varese in Como, kjer predstavlja okoli 45% dejavnosti), vendar je ta dinamika zelo očitna, in sicer bistveno bolj v kantonu Ticino, kjer poteka preusmeritev proizvodnega sektorja v storitveni.

Drugi skupni element je gibljivost delovne sile in povpraševanje po delu. Vsako leto zabeležimo 20.000 zaposlitev (rotacij) znotraj 750.000 delovnih mest (velika fleksibilnost). Ta fleksibilnost (prilagodljivost) pa je kljub temu drugačna zaradi posebnosti nacionalnih zakonodaj. Začasno delo je na primer zelo pogosta praksa. V Ticinu se je ta pojav znatno povečal: številka 2500 enot delovnih mest/leto se je po začetku veljavnosti dvostranskih sporazumov povečala na več kot 5000.

Kar zadeva položaj v Italiji, je najbolj očiten pojav razvoj kvazi-samostojnega dela (*parasubordinato*), oblika netipičnega dela, in tudi oblika neodvisnega mikropodjetja. Drug vidik je izredno veliko število pogodb za določen čas (po najnovejših statističnih podatkih te v provinci VCO¹ predstavljajo 19%).

Treba je upoštevati še en vidik: drugačno strukturo proizvodnje, katere obseg je v Ticinu v povprečju večji kot v preostali Italiji. V Ticinu obstaja dejansko 150 podjetij, ki zaposlujejo več kot 100 delavcev (ali skupno 550 na celotnem upoštevanelem ozemlju). Ticinsko gospodarstvo torej ne tvorijo samo mala podjetja, ampak tudi srednje velika in velika podjetja.

Ce povzamemo, lahko ugotovimo, da:

- je regija v procesu prehoda v terciarni sektor, vendar je še vedno močno industrijsko naravnana in je zanjo značilna močna diverzifikacija proizvodnje in storitev;
- za strukturo povpraševanja po delovni sili je značilna lokalna specializiranost; kar pa zadeva strukturne razloge (plače in pogodbe), se v Ticino steka kvalificirana delovna sila, medtem ko je za Italijo značilna velika razčlenitev zaposlovanja;
- kriza je izbruhnila sredi močnega vzpona povpraševanja, skupaj s fleksibilizacijo trgov; prvi znaki upada povpraševanja so se pojavili v oktobru in novembru 2008 (propad novoustanovljenih podjetij, naraščajoča delna brezposelnost², razširjena uporaba skrajšanje delovnega časa, ...).

Za ponudbo dela je značilna zelo visoka geografska mobilnost. Vsak dan več kot 50% prebivalcev zapusti svojo občino in se odpravi na delo, kar povzroča resne zastoje v prometu, na cestah, avtocestah, itd.: delovna mobilnost je značilnost regije. Upoštevati je treba, da se kanton Ticino odlikuje po zelo terciarni ponudbi (od približno 148.000 delavcev v kantonu jih je 120.000 zaposlenih na področju storitev) in da so delavci v povprečju bolj izobraženi kot v drugih italijanskih pokrajinah.

Lahko rečemo, da v kantonu Ticino obstaja dvojni trg dela. Tovarne in gradbišča so strukturno odvisna od tujega dela, vendar je res, da se povsod povečuje prisotnost tujih (čezmejnih) delavcev v vseh sektorjih (število obmejnih delavcev se povečuje, število domačih pa zmanjšuje).

Za ponudbo delovne sile v Italiji, ali natančneje, v pokrajinah Verbania, Varese in Como, je še vedno zelo značilna tradicionalno usmerjena proizvodnja.

Razlikujemo tri glavne značilnosti:

- Priseljivanje povsod predstavlja temeljni resurs;
- razpoložljiva delovna sila je na celotnem ozemlju zelo mobilna;
- ponudba in povpraševanje po delu v Ticinu in v italijanskih provincah se zdi v nekaterih pogledih komplementarna, vendar sta se v zadnjih nekaj letih povečali svoboda gibanja in konkurenca, zlasti na področjih, kjer se zahteva visoka in srednja strokovna usposobljenost.

Neravnovesje se odraža predvsem v statističnih podatkih o brezposelnosti. Nizka stopnja brezposelnosti kaže dobro ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem. Dolgoročno in srednjeročno se stopnja brezposelnosti podobmočij približuje enotnim vrednostim, pri čemer se razmere v italijanskih pokrajinah izboljšujejo, v Ticinu pa poslabšujejo.

Težave, ki jih imajo podjetja pri iskanju kvalificirane delovne sile, so še en vidik, ki je potreben razmisleka.

Ker gre za dejavnike izravnave, lahko stanje povzamem, kot sledi:

- uravnovešenost ponudbe in povpraševanja uravnava trg delovne sile, ki ga še vedno določajo neformalni odnosi in komplementarnost;
- prisotnost tujih delavcev povsod določa delovne razmere: priseljenci zasedajo najtežja delovna mesta, najmanj plačana, najbolj negotova, ...
- velika geografska mobilnost domače delovne sile in prosti pretok delavcev omogočata fleksibilno in optimalno razporeditev resursov, poleg tega je med občinami opaziti določeno tekmovalnost pri iskanju kvalificirane delovne sile;
- velika prilagodljivost delovnih pogojev, ki v Ticinu in Lombardiji poteka na različne načine in omogoča hitro odzivanje na povpraševanje, vendar po drugi strani povzroča tudi tveganje socialne krize.

Gospodarsko okrevanje v Švici in v Ticinu so spremljali dvostranski sporazumi CH – EU. Beležimo pojav nadomeščanja domačih delavcev z delavci iz Ticina in obmejnimi delavci. S povečanjem čezmejnega zaposlovanja prevladujeta dva pojava:

- napoteni (41 %) in neodvisni delavci (13 %) v obrtnem in industrijskem sektorju;
- zaposlovanje prek agencij (približno 15 % povpraševanja).

Najbolj očitna značilnost sprememb je terciarizacija čezmejnega dela z vstopom nove kategorije «dnevni migrantov» na trg delovne sile, ki najdejo možnosti za zaposlitev na področjih, ki so bila prej zaščitena. Konkurenca slabša položaj

najbolj usposobljenih tujih rezidentov, kar zadeva plače (domače delavce s povprečno in višjo stopnjo izobrazbe nadomeščajo čezmejni delavci).

Če povzamemo:

- čezmejno delo zadeva vedno večje število področij in poklicnih sektorjev in torej heterogeno kategorijo delavcev. Kaže, da čezmejno delo postaja vedno bolj odločujoč resurs za gospodarstvo v Ticinu;
- «dvostranski» sporazumi niso vzrok povečanega števila čezmejnih delavcev in tudi niso odločujoče vplivali na navzočnost tujih delavcev, na brezposelnost ali plače; bili so spremljajoč dejavnik, ki je prispeval k prerazporeditvi ponudbe delovne sile;

Čezmejno delo je pojav, ki temelji na zapletenem sklopu interesov in razlogov za tovrstno izmenjavo.

Kako se bo razvijalo povpraševanje po delu po krizi? Glede na okoliščine lahko pričakujemo nov premik v smeri povpraševanja po bolj kvalificiranih profilih in delovnih mestih, ki v regiji spet predstavljajo izziv prilagoditve stopnje izobrazbe delovne sile predvsem na italijanski strani. Ta vidik bo verjetno bolj prevladujoč na italijanski strani kot v Ticinu.

Kar zadeva pogodbe, ima vmesna regija, ki jo tvorijo kanton Ticino (Švica) in pokrajine Varese, Como in Verbania (Italija), že nekaj časa zanimive izkušnje, neposredno ali posredno povezane z dejavnostjo CSIR.

OBSERVATORIJ ZA ČEZMEJNO DELO PROVINCE COMO

Observatorij je bil ustanovljen leta 2005. Je rezultat vrste projektov, ki sta jih financirali provinca in Trgovinska zbornica province Como v okviru projekta INTERREG II za leto 2001 v korist čezmejnih delavcev, ko so začeli odpirati sindikalne informacijske pisarne.

Člani observatorija so: provinca Como, Trgovinska zbornica, institucije (INPS, ASL, INAIL,) kakor tudi 3 sindikalne organizacije, ki so začele projekt, in območna združenja delodajalcev. Ta OBSERVATORIJ je bil ustanovljen s ciljem analizirati, preučiti in izvajati ustrezne dejavnosti za utemeljeno in razumno obravnavo možne problematike in vseh vidikov trga obmejnega dela s poudarkom na posebnostih neodvisnega dela v Švici (napoteni delavci, obrtna podjetja ...).

Slednji vidik je bil v zadnjem času predmet posebne pozornosti delodajalskih organizacij. Ob tej priložnosti naj omenimo ustanovitev Italijansko-švicarskega sveta za delo v okviru Trgovinske zbornice province Como, ki je namenjen izključno tej tematiki.

Observatorij ima dve bistvena cilja:

- ustanoviti bazo s popolnimi in stalno posodobljenimi podatki, dostopno vsem akterjem, zasebnim ali javnim, ki jih tematika zadeva, ki se po potrebi polnijo z bazami podatkov, ki jih posredujejo udeleženci;
- ustvariti priložnosti za medsebojno spoznavanje in analizo perspektiv, potreb možnosti, neposredno povezanih z medregijskim upravljanjem province Como in kantona Ticino.

Bolj konkretno je observatorij namenjen:

- spodbujanju kroženja informacij o reformah, ki zadevajo trg dela in posebej čezmejno delo, oblike pogodb in sporazumov ter trenutno ponudbo na področju izobraževanja v regiji;
- boljšem poznavanju vsebine bilateralnih pogodb in možnosti, ki jih imajo na voljo zaposleni;
- vzpostavitvi sinergije sodelovanja preko organa '*Tavolo Permanente per gli Accordi Bilaterali Italia – Svizzera*'¹, ustanovljenega znotraj Trgovinske zbornice province Como, za vse vidike samostojne zaposlitve;
- nadzoru in sistematičnim meritvam trga čezmejnega dela v provinci Como s študijami in analizami z možnim sodelovanjem organov in/ali regionalnih, državnih, švicarskih ali evropskih ustanov.

Izkušnja s CSIR Ticino Lombardie Piémont je prav tako spodbudila zanimive sinergije, predvsem z drugimi akterji, med katerimi so zlasti Lombardijska regija, in še posebej pisarna EURES – Lombardijska regija in Regionalna agencija za izobraževanje, zaposlovanje in delo². Te sinergije so se razvile v okviru projekta "*Rafforzare la collaborazione tra Italia e Svizzera*"³, to je projekt, ki ga je odobrila Evropska komisija in je sofinanciran v okviru nacionalnega akcijskega načrta 2007-2008 Eures.

Projekt se je izvajal v okviru treh seminarjev, ki so bili posvečeni naslednjim temam:

- Lombardija, Ticino in Grisoni: vzpostavitev integriranega turističnega sistema – možnosti medregionalnega dela;

1 Op. prev.: Stalni odbor za spremljanje dvostranskih sporazumov med Švico in Italijo.

2 Regionalna agencija za usposabljanje, izobraževanje in delo.

3 Op. prev.: Okrepiti sodelovanje med Italijo in Švico.

- vajeništvo in zaposlovanje: priznavanje univerzitetnih nazivov med Italijo in Švico;
- medregionalni trg dela v regijah Lombardija, Ticino in Grisoni: vloga socialnih subjektov – predstavitev statističnih podatkov in proučevanih tokov, ki se nanašajo na mobilnost delavcev med Italijo in Švico.

Zadnjega seminarja se je udeležil Observatorij province Como, ki je ob tej priložnosti predstavil prvo poročilo študije o fenomenu današnjega čezmejnega dela in zabeležene tendence (obravnavane regije: Ticino, Lombardija in Piemont).

Po začetku veljavnosti dvostranskih sporazumov CH – EU je Gospodarska zbornica province Como ustanovila **STALNI STROKOVNI ODBOR**⁶, namenjen posredovanju čezmejnih storitev za podporo italijanskih in švicarskih podjetij pri praktičnem izvajanju sporazumov.

Odbor je bil ustanovljen novembra 2005 z udeležbo in sodelovanjem panožnih združenj, ustanov in sindikatov.

Aktivnost odbora je razvidna iz objav na spletni strani Gospodarske zbornice Comov dveh Vade Mecumih: enem za italijanska podjetja, ki želijo poslovati v Švici, in drugem za švicarska podjetja, ki želijo delati v Italiji.

Te publikacije so zapolnile birokratske in upravne vrzeli in so dejansko vir dragocenih informacij o postopkih in pravilih, ki jih morajo upoštevati vsi, ki želijo delati v teh dveh državah.

Odbor je nato sklenil sestaviti tri delovne skupine za naslednja področja:

- Analiza minimalne plače, ki velja za delavce, napotene v Švico;
- vzajemno priznavanje izobrazbe in poklicnih kvalifikacij;
- Javna naročila v Italiji.

Skupine, ki se ukvarjajo s primerjavo plač in priznavanjem izobrazbe, so imele koristi od sodelovanja s sindikati (ki sodelujejo v CSIR Ticino, Lombardija, Piemont). Odlični rezultati so bili doseženi v zvezi z zaščito napotenih delavcev, zlasti pri preprečevanju dampinga plač itd.

Za izboljšanje teh rezultatov, je bilo odločeno, da odbor razširi svoje dejavnosti onkraj območja pokrajine.

Zato je bila dana pobuda za ustanovitev medregijskega strokovnega odbora za usklajevanje odnosov s Švico. Ta odbor bo zagotovil povezavo med delom strokovnega odbora za Como in podobnimi pobudami v drugih pokrajinah.

Trije predstavniki naših CSIR bodo tudi člani medprovincialnega odbora.

CILJNE DEJAVNOSTI CSIR

Leta 2008 se je dejavnost našega CSIR osredotočila zlasti na vprašanje obdavčitve kapitala in rente, izplačane za obmejne delavce, ki ga italijanski pokojninski skladi izplačujejo iz dodatnega švicarskega sklada.

Leta 2009 je pred nami – še posebej v zadnjem času – vprašanje svetovne gospodarske krize, ki je imela velik vpliv tudi na našo regijo. Trenutno je v Ticinu okoli 250 podjetij ali institucij, ki so morala vzpostaviti načrte za zmanjšanje delovnega časa. Vendar pa te pobude niso uspele zajeziti velikega števila odpuščanj: v zadnjih dveh mesecih je več kot 2300 italijanskih obmejnih delavcev izgubilo delovna mesta. Spregovorili smo tudi na parlamentarni ravni v Italiji in zagovarjali zakon, ki ščiti te delavce. Tako jim je bilo odobreno posebno nadomestilo za primer brezposelnosti. To nadomestilo se financira s prispevki za boj proti brezposelnosti, ki jih švicarski delodajalci izplačujejo v italijanski sklad socialnega zavarovanja (INPS). Nekateri politične sile so poskušale preusmeriti ta sredstva v druge namene, brez prave zveze z blažitvijo socialne krize čezmejnih delavcev. CSI je uspel odbiti te napade in rezervirati vsa razpoložljiva sredstva za čezmejne delavce.

V prihodnjih mesecih načrtuje CSIR poglobitev nekaterih sklepov seminarja v Verbaniji (projekt CES o medregionalnih kolektivnih pogodbah); bolj se bo osredotočil na medregionalno primerjavo ravni zagotavljanja pravic in pogodbenih instrumentov, ki jih imajo na voljo delavci, zaposleni prek agencij za začasno delo (v Italiji poznanih kot: *«sommministrazione di agenzie di lavoro»*). Primerjava, zakonska ureditev in usklajevanje švicarskih in italijanskih pogodb o delu bo končno omogočila boljše delovne pogoje in večjo zaščito te posebne kategorije delavcev; osnovni cilj pa je v Lombardiji in Ticinu vzpostaviti učinkovit sistem medregionalne prožne varnosti.

CSIR- reka Elba-Nisa (Nemčija / Poljska / Češka republika)
CSIR Viadrina (Berlin-Brandenburg / Lebus)
CSIR Pomorjansko (Nemčija / Poljska)

KONČNO POROČILO

o projektu «CSIR - kolektivne pogodbe - čezmejno sodelovanje» 12. maja 2009 v Bruslju

P

oročilo se nanaša na seminar v skupni organizaciji treh CSIR v Bautzenu (Nemčija) 9. in 10. marca 2009

1. Umestitev v okvir

- CSIR Elba-Nisa se nanaša na ozemlje dežele Saška (Nemčija), regijo Spodnja Šlezija (na Poljskem) in regijo Severna Bohemia (Češka).
- CSIR Viadrina se nanaša na ozemlje Berlin Brandenburg (Nemčija) in Lebus (Poljska).
- CSIR Pomorjansko se nanaša na ozemlje Mecklenburg-Zahodno Pomorjansko (Nemčija) in Zahodno Pomorjansko (Poljska).

1 a) Stanje v ključnih industrijskih sektorjih:

TVse regije nosijo posledice prehoda iz centralnega gospodarstva v evropsko socialno tržno gospodarstvo in so še vedno sredi procesa celovitega preoblikovanja / privatizacije ključnih industrijskih panog. V deželah nekdanje Vzhodne Nemčije se pogosto govori o «podaljških podjetij», saj so novi obrati zgolj podružnice zahodnonemških ali mednarodnih korporacij. Postopek usklajevanja tarifne politike v kolektivnih pogodbah za nekdanjo Vzhodno Nemčijo je bil načeloma dogovorjen na ravni 100% plač v Zahodni Nemčiji. Toda v praksi dosega dohodek na vzhodu 70% plač glede na 100% plače na zahodu.

- Primer rudarske industrije v severni Češki:
Stara struktura kombinata s 16.000 zaposlenimi je razdrobljena na sedanjih šestnajst podjetij s skupno 3.500 zaposlenimi.
- Primer ladjedelnic Ščečin in Gedingen:

Zaradi svetovne gospodarske krize in naložbenih obveznosti, ki jih nalaga EU, grozi obema ladjedelnicama s skupno 9500 zaposlenimi zaprtje; v zvezi s tem glej tudi mnenja udeležencev seminarja za CSIR na nemško-češko-poljski meji 9. in 10. marca 2009.

Po tem korenitem preoblikovanju je vsem tem regijam skupna velika izguba delovnih mest, zaradi česar lahko uradna stopnja brezposelnosti naraste tudi do 20%.

1 b) Čezmejna podjetja:

Čezmejna podjetja so v pravnem smislu izjema, ker se v javnem sektorju zahteva sklenitev mednarodne pogodbe, kot je to v primeru družbe Sächsische Binnenhafen GmbH z rečnimi pristanišči Decin in Lovosice (obe v Češki republiki). Na področju CSI niso poznane evropske družbe (SE). Kot posebnost lahko omenimo predvsem evropsko univerzo Viadrina v Frankfurtu na Odri kot univerzitetno fundacijo v deželi Brandenburg. Sodelovanje med Nemčijo in Poljsko v okviru višje šole ima poseben cilj, vsekakor pa pri tem ne gre za sodelovanje Poljske na ravni države.

V osnovi določajo strukturo industrije in storitvenega sektorja korporacije iz Zahodne Nemčije in mednarodne grupacije, zastopane preko podružnic, predvsem na področju bančništva, trgovine na drobno, avtomobilske, strojne in drugih industrij. Podizvajalski posli, sklenjeni z lokalnimi podjetji, so znani predvsem na področju prometa in logistike.

2. Umestitev v omrežje / sklepanje kolektivnih pogodb

- Sektorske kolektivne pogodbe, sklenjene na nacionalni ravni, so zelo redke. Na splošno so na nacionalni ravni sklenjene okvirne kolektivne pogodbe za regije, in sicer po panogah (na primer na Saškem – kolektivne pogodbe o plači in pogodbe z zagotovljenim zaposlovanjem).
- Na ravni podjetja so kolektivne pogodbe vedno pogostejše, saj je v vseh panogah slabo razvit sistem združenj delodajalcev. Tako je v vzhodni Nemčiji zabeležena 30-odstotna udeležba socialnih partnerjev v združenjih deloda-

- jalcev in s tem v globalnih kolektivnih pogodbah.
- Privatizacija in prestrukturiranje spreminjajo stara delovna razmerja brez ustrezne zakonske regulative v panogah ali podjetjih.
 - Kolektivne pogodbe na ravni podjetja so sklenjene predvsem za velika kmetijska gospodarstva in ključne industrijske panoge kot so ladjedelništvo, metalurška industrija, elektronika, strojništvo, rudarstvo, kemična industrija itd., pa tudi v institucijah privatiziranega sistema socialnega skrbstva in zdravstvenega varstva.
 - Regionalni sporazumi, na primer za Mecklenburg-zahodno Pomorjansko, Berlin, Brandenburg in Saško, so sklenjeni v vseh panogah v Nemčiji, ob pogoju, da združenja delodajalcev delujejo kot socialni partnerji. Na Poljskem in Češkem je to dejstvo bolj kot ne izjema.
 - Pogajanja za sklenitev medsektorskih kolektivnih pogodb v praksi niso poznana, ker tovrstna pogajanja vodi ustrezni sektorski sindikat.

3. Preselitev in prestrukturiranje

Obsežen proces preoblikovanja državnega centraliziranega gospodarstva v socialno tržno gospodarstvo v okviru privatizacije je v vseh sektorjih povzročil močno prestrukturiranje in selitev proizvodnje. Tudi v prestrukturiranih podjetjih proces konsolidacije pogosto povzroči selitev proizvodnje in zapiranje obratov, kar je še vedno praksa v številnih sektorjih.

4. Dejavnosti CSIR

a) po temah:

V vseh CSIR potekajo zelo obsežne dejavnosti na področju delovnih razmerij, kolektivnih pogodb in pravne podlage v treh sodelujočih državah.

Primer: kolektivne pogodbe (priprava, izvajanje, arbitražni postopki, boj za socialne pravice in ustrezne pravne podlage).

Primer: Vzpostavitev in delovanje sindikatov, pravice in načini udeležbe na ravni kmetijskih gospodarstev, podjetij in skupin.

b) v okviru omrežja:

- mreža tekstilne industrije s sektorskimi sindikati v vsaki od teh treh držav
- metalurška omrežja z IG Metall, Solidarnost in OPZZ v vsakem od treh

- CSIR, z lastno spletno stranjo, vključno z izobraževanjem pospeševalcev
- omrežje zdravstvenega varstva

Sindikati ver.di Saška, zdravstveni sindikat Češke republike, Solidarnost Jelenia Gora in Spodnja Šlezija, sindikat vida/AT, CSIR Elba in Nisa ter DGB Saška.

- prometno omrežje

Prednost imajo cestni prevoz blaga, spletna stran in baze podatkov o tarifnih in delovnih pogojih z nacionalnimi sektorskimi sindikati in Evropskim združenjem delavcev v prometu (ETF). Razvoj in izpopolnitev omrežja «Baltsko omrežje sindikata delavcev v prometu» z dodatnim sodelovanjem baltskih držav, Velike Britanije in Švedske.

c) Sektorske dejavnosti

- Skupno sodelovanje na demonstracijah s tarifnimi in sindikalnimi zahtevami (Praga, Varšava, Berlin, Rostock)
- Srečanje na kmetijskih gospodarstvih v smislu posvetovanj «na kraju samem»
- Organizacija odborov in skupnih sestankov (usmerjevalni odbori, komisije, skupine ljudi, itd.)
- V posameznih primerih, čezmejna pomoč z določanjem cen v trgovini na drobno «Plus» iz Mosta (Češka republika).

d) socialni dialog in kolektivne pogodbe

Krepitev socialnega dialoga se na vseh ravneh spodbuja kot nujen pogoj za razvoj kolektivnih pogodb, torej za upoštevanje delovnega prava in plačnih pogojev v socialno pristojnost in pogajalsko sposobnost ter v sindikalno strukturo in članstvo.

Socialni dialog, vključno s tarifnim sporom in socialnim bojem, je koristno orodje za uravnoteženje interesov na vseh ravneh.

Okrepljena spodbuda in poenostavljeni postopki oddaje vlog za javna sredstva morata ta razvoj podpirati.

5. Sklepi projekta

- Razvoj kolektivnih pogodb je možen z večjo preglednostjo pogajanj in njihovim izvajanjem, na primer z vzpostavitvijo omrežja baz podatkov o kolektivnih pogodbah in prevodom poročil s pogajanj.

- Krepitev socialnega dialoga kot potreben pogoj za krepitev vloge sindikatov in delodajalcev, ki s plačno politiko načrtujejo delovna razmerja.
- Vizija evropskih kolektivnih pogodb je najbolj uresničljiva v evropski delniški družbi (SE), vsaj kar zadeva okvirne pogodbe. Spodbujanje in vzpostavljanje evropskih delavskih svetov v tem smislu zagotavljata najboljše razmere.
- Vlogo CSIR pri posredovanju strokovnega znanja, osebne stike in medsebojno poučevanje je mogoče izboljšati z večjo promocijo in lažanjem postopkov za pridobivanje državne pomoči v obmejnih regijah. V ta namen je treba zagotoviti aktivno vlogo in stalno delo CSIR, na primer preko agencij, ki naj prevzamejo glavno vlogo.

Projet: "Négociation collective – cooperation transfrontalière" – COMPTE-RENDU DU SEMINAIRE DU CONSEIL SYNDICAL INTERREGIONAL FRIOUL-VENETIE JULIENNE/ VENETIE/ CROATIE DU SUD-OUEST CGIL, CISL, UIL, SSSH

QUI S'EST TENU A UMAG (CROATIE) LE 10 DECEMBRE 2008

S

eminar je bil razdeljen na dva dela:

1. Prvo zasedanje se je osredotočilo na primerjave, ki jih je CSIR opravil v zadnjih treh letih (2006, 2007 in 2008) na področju kolektivnih pogodb med Italijo in Hrvaško, kot tudi na vlogo sindikatov v procesu internacionalizacije in selitev italijanskih podjetij na Hrvaško;
2. Na drugi seji so se ukvarjali z vprašanjem urejanja statusa hrvaških čezmejnih delavcev v Italiji; to urejanje je trenutno neizvedljivo zaradi odsotnosti dvostranskega sporazuma med vladama, kakor ga predvideva italijanska zakonodaja o priseljevanju. V nadaljevanju seje so primerjalno obravnavali razmere in okvir, ki ureja čezmejno zaposlovanje med Italijo in Švico, da bi ugotovili, če bi italijanska in hrvaška vlada lahko črpali iz te izkušnje. Ker tudi Švica ni članica Evropske unije, je njen položaj v nekaterih ozirih primerljiv s Hrvaško.

1. Primerjava statusa kolektivnih pogodb

CSIR je leta 2006 začel izvajati primerjalno študijo o mehanizmi za pogajanje in sklepanje kolektivnih pogodb v Italiji in Hrvaški, ki obravnava zlasti tiste hrvaške sektorje, ki so najbolj priljubljeni pri italijanskih neposrednih ali posrednih investitorjih.

Analizirani so bili naslednji sektorji:

- kreditiranje (2006);
- tekstil in oblačila (2006)

- trgovina (2007)
- strojništvo (2008).

Študija je pokazala, da se položaj med sektorji bistveno razlikuje. Nekateri preučevani sektorji na Hrvaškem imajo sklenjeno nacionalno kolektivno pogodbo za delo (CCNT), medtem ko v drugih sektorjih ta instrument ne obstaja, edina referenca je kolektivni sporazum na ravni podjetja.

V Italiji obstaja dogovor med sindikalnimi organizacijami in združenji delodajalcev, podpisan leta 1993 (kmalu ga bo nadomestila nova različica, ki bo začela veljati leta 2009). Ta dogovor določa, katere vsebine mora urejati CCNT in katere je treba urediti v kolektivnih pogodbah na ravni družbe ali na teritorialni ravni. Vendar pa na Hrvaškem tak dogovor ne obstaja, in sicer iz različnih razlogov. Eden od teh je, da v tej državi delodajalci niso vedno organizirani v združenja, zato hrvaški sindikati nimajo vedno sogovornikov na sektorski ravni. Zaradi tega je na Hrvaškem pogosto edina možna raven pogajanja na ravni podjetja.

Ta analiza kaže, da sistem CCNT (velja samo za obravnavane sektorje) obstaja v naslednjih sektorjih na Hrvaškem:

- trgovina in
- strojništvo,

medtem ko je v sektorjih:

- kreditiranja,
- tekstila in oblačil

ureditev pravic in obveznosti med delavci in delodajalci stvar sporazumov, sklenjenih na ravni družbe.

V Italiji velja sistem CCNT v vseh sektorjih gospodarstva; po drugi strani pa teritorialni dogovori ali dogovori na ravni podjetja (ki se imenujejo tudi podrejene kolektivne pogodbe), obstajajo samo v velikih podjetjih (približno 30% od vseh) in na teritorialni ravni v nekaterih sektorjih dejavnosti (na primer v sektorju obrti ali gradbeništva).

Poleg tega je seminar tudi pokazal, da nekatere italijanske družbe, ki so na Hrvaškem ustanovile podružnice in tja preselile del svoje proizvodnje, niso pripravljene, da bi:

- podružnicam na Hrvaškem zajamčile enake pravice, kot jih sporazum zagotavlja delavcem v njihovih obratih v Italiji;
- da bi se usedle za pogajalsko mizo in sklenile kolektivne sporazume, podobne tistim, ki jih običajno sklenejo v svojih obratih na italijanskem

ozemlju, namesto tega pa pošiljajo negativne odgovore na zahteve, ki jih nanje naslavljajo panožni sindikati.

Ta kritični položaj je spodbudil CSIR, da je v letu 2009 ustanovil mešane (italijansko-hrvaške) delegacije za panožni sporazum, katerih namen je:

- okrepiti vlogo sindikatov v hrvaških podružnicah;
- izvajati močnejši pritisk na italijanske delodajalce, da bi sprejeli sporazume na ravni podjetja;
- v hrvaških podružnicah izpogajati enake pravice, kot so zagotovljene italijanskim delavcem.

2. Ureditev statusa čezmejnih delavcev iz Hrvaške v Italiji

Italijanska zakonodaja o priseljevanju določa, da *«vstop in bivanje čezmejnih delavcev, državljanov tretjih držav, urejajo posebne določbe mednarodnih sporazumov, ki veljajo v sosednjih državah»*. Ta zakon velja tudi za državljane Hrvaške, saj ta država še ne spada k Evropski uniji. Vendar italijanska in hrvaška vlada nista nikoli sklenili tovrstnega dogovora, zato so hrvaški čezmejni delavci, ki delajo v Italiji (predvsem v regijah Benečija in Furlanija-Julijska krajina) bodisi:

- nezakoniti delavci, ali pa
- so prisiljeni, če želijo imeti urejen status, prijaviti prebivališče v Italiji. To prebivališče je izmišljeno, vendar je nujen pogoj za pridobitev dovoljenja za prebivanje in delo. Toda s tem pridobijo status delavcev iz Italije, zato nimajo priznanega statusa čezmejnih delavcev.

Že leta 2003 je bil CSIR pobudnik operativnega memoranduma o soglasju med deželama Furlanijo – Julijsko krajino in istrsko regijo, kar naj bi pospešilo sklenitev formalnega sporazuma med obema vladama. Vendar pa ta operativni memorandum o soglasju ni dal pričakovanih rezultatov. Zato je CSIR zahteval, da predsednik CSIR Sveta za Ticino/Lombardija/Piemont na seminarju predstavi položaj čezmejnih delavcev med Švico in Italijo. Roberto Cattaneo je v svoji predstavitvi poudaril določbe, ki sta jih Švica in Italija sprejeli v okviru dvostranskega sporazuma, ki sta ga državi podpisali zaradi ureditve prejemkov iz socialne varnosti in preprečevanja dvojnega obdavčevanja dohodkov iz zaposlitve. V zvezi s to zadnjo točko daje pogodba švicarski vladi pooblastilo za obdavčenje čezmejnih delavcev; švicarski organi nato povrnejo 30% davkov, ki so jih pobrali italijanskim občinam, v katerih ti čezmejni delavci prebivajo.

Sklenjeno je bilo, da bo CSIR v letu 2009 pripravil dokument, ki bo predstavil

možne rešitve za odpravo posebnih ovir, ki ovirajo mobilnost hrvaških čezmejnih delavcev, in sicer:

- izjemo od splošnega načela, po katerem morajo delavci imeti prebivališče v Italiji, da bi imeli urejen status;
- možnost, da bi dnevne migrante odšteli od letnih kvot, ki državljanom iz tretjih držav vsako leto dovoljujejo vstop na trg dela v Italiji;
- izključitev dvojnega obdavčevanja dohodkov iz zaposlitve;
- dostop do dajatev socialne varnosti brez razlikovanja na podlagi kraja prebivališča;
- zajamčene pravice iz delovnega razmerja, kot je možnost izbire zakonodaje, ki se uporablja v pogodbi o zaposlitvi, ali izbira pristojnega sodišča za reševanje sporov iz dela.

Ta dokument bo nato predložen italijanski in hrvaški vladi za sklenitev dvostranskega sporazuma, potrebnega za ureditev tega vprašanja. Dejansko pomeni čakati, da Hrvaška pristopi k Evropski uniji, in sprejeti, da do takrat čezmejni hrvaški delavci v Italiji delajo bodisi nezakonito, ali pa s skritim statusom čezmejnega delavca, nesprejemljivo hipotezo. Seveda bi vstop Hrvaške v EU rešil številna vprašanja, povezana s čezmejnimi delom, vendar je čas vstopa Hrvaške v Evropsko unijo žal še vedno negotov in se lahko zelo zavleče. Delavci pa morajo že sedaj imeti pravico do zaposlitvene mobilnosti in pogoje za regularno delo.

PROJEKT CSIR

Pogajanja o kolektivnih pogodbah – čezmejno sodelovanje

ZAKLJUČKI SEMINARJA

CSIR GALICIJA / SEVERNA PORTUGALSKA

Santiago de Compostela, 23. januar 2009

a. Umestitev na »zemljevid«:

V Evro regiji je skupno 3.029.800 zaposlenih, od teh jih 60 % dela v severni regiji (1.829.000), preostalih 40 % (1.200.800) pa v Galiciji.

V celotni Evro regiji je 273.400 oseb brez zaposlitve, kar predstavlja 8,3 % stopnjo nezaposlenosti aktivnega prebivalstva (ta stopnja je približno na povprečju vrednosti Evropske unije).

V Galiciji je 109.100 oseb brez zaposlitve, kar ustreza 8,3 %, medtem ko je v regiji na severu Portugalske 164.300 oseb brez zaposlitve, kar predstavlja 8,2 % stopnjo nezaposlenosti.

– Stanje v industriji in v ključnih sektorjih

SEKTORJI	Sever Portugalske	Galicija	Razlika
Kmetijstvo in ribištvo	12%	8%	+ 4
Industrija	27%	18%	+ 9
Gradbeništvo	11%	12%	- 1
Storitve	50%	62%	- 12
Skupno	100%	100%	—

– čezmejna podjetja, čezmejni poddobavitelji:

Za boljše razumevanje vpliva različnih gospodarskih panog, torej, stopnje proizvodne specializacije v Evro regiji, je dobro analizirati podatke o bruto dodani vrednosti, izračunani glede na tržne cene v sedemnajstih gospodarskih dejavnosti in glede na izračune po regijah, ki sta jih posredovala Nacionalni urad za statistiko in Urad za statistiko iz Galicije.

Severna Regija	%	Galicija	%
Obrt	22	Obrt	15
Storitve podjetjem	14	Storitve podjetjem	15
Trgovina	13	Gradbeništvo	14
IZOBRAŽEVANJE	9	Trgovina	12
Javna uprava	8	Industrie hôtelière	6
Gradbeništvo	8	Izobraževanje	6
Druge dejavnosti	26	Druge dejavnosti	32

b) Pravni okvir veljavne kolektivne pogodbe:

V Galiciji kolektivna pogodba temelji na delavskem statutu (iz leta 1980), ki je bil nekoliko spremenjen.

Španska ustava v členih 7 in 21.8 priznava sindikate kot pomembni del Ustave, sindikalna svoboda pa je priznana kot temeljna pravica, v katere okvir sodi tudi kolektivna pogodba.

Kolektivno pogodbo v Španiji sestavljajo panožne kolektivne pogodbe ter kolektivne pogodbe na ravni vlade, avtonomnih regij, provinc in podjetij.

Na Portugalskem so kolektivno pogodbo močno spremenili kot rezultat preobrazbe delavskega kodeksa (*Código do Trabalho*), ki je v teku.

Na Portugalskem poteka socialni dialog, ki vključuje kolektivno pogodbo, običajno na ravni podjetja in sektorja.

Kolektivne pogodbe so v Španiji splošno veljavne in zadevajo vse delavke in delavce, za razliko od kolektivnih pogodb na Portugalskem.

– kako je s sektorsko kolektivno pogodbo na nacionalni ravni?

Podatki v zvezi s Španijo za naš projekt trenutno niso relevantni.

– kako je s kolektivno pogodbo na ravni podjetja (kje? kateri sektorji?)

Pogajanja potekajo v sektorjih z večjo mobilnostjo delavcev, torej v tistih, v katerih po vzpostavitvi CSI izvajamo sektorsko dejavnost s končnim ciljem vzpostaviti podlago za bodoča pogajanja.

– kako je s kolektivno pogodbo na ravni regije in/ali teritorija?

V Galiciji obstaja 732 kolektivnih pogodb, od katerih je več kot 76 % sporazumov na ravni podjetja, ki se uporabljajo na pokrajinski ravni, 15,16 % od teh je provincialnih sektorskih sporazumov in samo 8,06 % od vseh zadeva medprovincialno raven /avtonomno skupnost.

Od 488.849 delavk in delavcev, za katere ti sporazumi veljajo, je večina (413.855) podpisala sektorsko kolektivno pogodbo, čeprav so slednje najmanj številne, medtem ko je samo 74.994 oseb relevantnih za naše pogodbe, torej podpisane s podjetji, kjer smo zabeležili skupno 607 kolektivnih pogodb.

K temu številu je treba prišteti še kolektivne pogodbe, zabeležene na ravni države, ki se uporabljajo v Galiciji, in jih je bilo konec leta 2007 skupaj 230, varujejo pa 29.789 aktivnih oseb, in sicer pretežno v obliki sektorskih sporazumov.

Največje število kolektivnih pogodb s podjetji je sklenjenih v podjetjih, ki štejejo največ 50 zaposlenih oseb (73,81 %), medtem ko sektorski sporazumi obstajajo v podjetjih, kjer je število zaposlenih od 1001 do 3000 oseb. Največje število kolektivnih pogodb na ravni države, ki se uporabljajo v naši skupnosti, je v gospodarski panogi storitvene (162 sporazumov) in industrijske dejavnosti (63 sporazumov).

– kako je z medpanožno kolektivno pogodbo?

Do leta 2008 so CCOO, l'UGT in CEOE (predstavniki delodajalcev) podpisali dogovore o kolektivni pogodbi na ravni države, ki ščitijo in/ali vzpostavljajo kriterije za določbe v kolektivnih pogodbah vsakega posameznega sektorja.

Zaradi nepopustljivosti predstavnikov delodajalcev te vrste dogovorov v letu 2009 ni bilo mogoče obnoviti.

c) Stanje glede preselitev proizvodnje/ prestrukturiranja

Za čezmejno območje med Galicijo in severom Portugalske je preveč zapleteno izračunati število podjetij, ki so preselila proizvodnjo, saj imajo čeznacionalna podjetja centre svojih poslovnih dejavnosti tako v Galiciji kot tudi na severu Portugalske, število delničarjev v podjetjih pa je na obeh straneh meje zelo veliko.

d) Stanje na področju dejavnosti CSIR glede naslednjih vidikov:

V okviru načrta dela CSIR smo v obdobju od junija 2008 do aprila 2009 v obeh državah izvedli analizo delovnih pogojev v različnih sektorjih. Njen namen je bil postaviti temelje prihodnjega skupnega dela.

Večina dejavnosti je osredotočenih in se opravlja v okviru čezmejnega omrežja Eures.

– delo/tematske dejavnosti

Organizirani so bili seminarji na temo "la movilidad transfronteriza como una oportunidad" (*čezmejna mobilnost kot priložnost*) s skupinami mladih in žensk.

Skupno se jih je udeležilo 68 sindikalnih predstavnikov iz štirih sindikatov, vključenih v CSIR.

– delo/sektorske dejavnosti

Organizirana so bila sektorska srečanja sektorja ladjedelništva, gradbeništva, tekstilne industrije in ribištva.

Udeležilo se jih je 204 sindikalnih predstavnikov iz štirih sindikatov, vključenih v CSIR.

– dejavnosti v povezavi s socialnim dialogom/pogajanjem o kolektivnih pogodbah

Ob zaključku seminarja so se organi oblasti Xunta de Galicia zavzeli za pospešitev potrebnih sestankov med delegacijo delodajalcev iz Galicije in njenimi sogovorniki na severu Portugalske, z namenom uvesti delovne standarde in uresničiti stabilen okvir dialoga, ki bo omogočil oblikovanje sektorskih sporazumov.

ZAKLJUČKI-VPRAŠALNIK CES - CILJIS¹

a) Umestitev na »zemljevid«:

- Stanje v industriji in v ključnih sektorjih.
- čezmejna podjetja, čezmejni poddobavitelji.

b) Pravni okvir veljavne kolektivne pogodbe

- Stanje sektorskih pogajanj na nacionalni ravni
- Stanje pogajanj na ravni podjetja in sektorja
- Stanje pogajanj na ravni na ravni regije in/ali teritorija
- Stanje medpanožnih pogajanj.

c) Stanje glede preselitev proizvodnje/ prestrukturiranja.

d) Dejavnosti Medregionalnega sindikalnega sveta (CSIR) v zvezi z naslednjimi vidiki:

- delo/tematske dejavnosti
- delo/sektorske dejavnosti
- dejavnosti v povezavi s socialnim dialogom/pogajanji o kolektivnih pogodbah
- okvir, v katerem se razvijajo.

Numerična koda za CSIR

1. CSIR Friuli-Venezia Giulia/Slovenija (IT-SL)
2. CSIR Andaluzija/Algarve (ES-P)
3. CSIR Lombardija/Ticino/Piemont (IT-Švica)

¹ Povzetek govornih predstavitev 7 CSIR med zaključnim seminarjem v Bruslju in odgovori na vprašalnik ESS. Upoštevajte, da niso vsi CSIR odgovorili na vprašalnik.

4. CSIR Viadrina in CSIR Pomorjansko (D in PL)
5. CSIR Elbe-Neisse med Saško (D), spodnjo Šlezijo (PL) in severno Češko (CZ)
6. CSIR Friuli - Venezia Giulia/Tridentinska Benečija/ Hrvaška (IT-CR)
7. CSIR Galicija – severna Portugalska (ES-P)

a) Umestitev na »zemljevid«:

- Stanje v industriji in v ključnih sektorjih
- čezmejna podjetja, čezmejni poddobavitelji

Na to vprašanje v anketah ni bilo veliko odgovorov in o njej so v zaključnem delu seminarja zelo malo razpravljali.

Vendar so se vsi govorci strinjali, da je 7 nacionalnih seminarjev omogočilo pregled dela, ki ga je CSIR opravil v zadnjih letih. V teh zadnjih nekaj letih sta ustanovitve Evro-regij in uporaba strukturnih skladov omogočili izdelavo številnih študij, ki opredeljujejo značilnosti obmejnih območij. Lahko rečemo, da so sindikalne organizacije dobro seznanjene z družbenim in gospodarskim položajem na obeh straneh meje, kakor tudi z možnostmi za zaposlitev ter s tem, kako lahko slednja vpliva na mobilnost delavcev v različnih regijah.

7 predstavnikov CSIR, ki so sodelovali v projektu, je poudarilo ogromno raznolikost evropskih regij in težave, s katerimi se srečujejo sindikati pri zaščiti delovnih pogojev oseb, ki se vi iskanju zaposlitve selijo iz ene regije v drugo.

Najbolj očitni dejavniki 7 izbranih CSIR so njihove medsebojne razlike; poleg tega pa še razlike med temi državami in njihovimi sosedami, tako da lahko rečemo, da je slednja razlika odločilni dejavnik, ki pojasnjuje mobilnost ljudi.

Poleg tega je za trg dela v Ticinu značilno večje povpraševanje malih in srednjih podjetij v storitvenem sektorju po italijanskih regijah in povpraševanje po usposobljenih delavcih.

4-5.

CSIR, ki ga sestavljajo člani iz PL, CZ, SL, mladih držav članic EU, trenutno izvaja pomembne gospodarske prilagoditve zaradi prehoda iz socialističnega centralnega gospodarstva v socialno tržno gospodarstvo. Vse to je za seboj potegnilo zaporedno privatizacijo in močno prestrukturiranje v ključnih sektorjih. Poleg tega sindikati ugotavljajo, da so velike mednarodne skupine tiste, ki bodo oblikovale industrijske in storitvene strukture v teh državah.

6.

CSIR, sestavljen iz predstavnikov Italije in Hrvaške, odraža razlike med državama, saj je ena doživela prehod iz socializma v kapitalizem in ni članica Unije, kar se odraža tudi v njenem gospodarstvu in posledično v njenem trgu delovne sile. V okviru CSIR je bilo ugotovljeno, da razlike v plačah (npr. med Italijo in Švico, med Nemčijo in Poljsko ter Nemčijo in Češko republiko) pojasnjujejo razmerje med ponudbo in povpraševanjem po delovnih mestih.

Razlike med starostnimi piramidami in demografskimi modeli spodbujajo stalen pretok delavcev med Galicijo in severom Portugalske ter vzpostavljajo nekatere trende, ki se srednjeročno ne bodo spremenili, ravno nasprotno.

Kljub temu obstajajo nekateri vidiki, ki so posledica krize v Evropi. Zato je CSIR svoje delovanje seveda osredotočil na sektorje v krizi, na prestrukturiranje industrije in na posledice tega stanja, ki se čutijo na trgu delovne sile ter v življenjskih in delovnih pogojih dela prebivalcev, ki so prisiljeni v mobilnost, pri tem pa ni pozabil na njihovo socialno zaščito.

b) Pravni okvir veljavne kolektivne pogodbe

- Stanje sektorskih pogajanj na nacionalni ravni
- Stanje pogajanj na ravni podjetja in sektorja
- Stanje pogajanj na ravni na ravni regije in/ali teritorija
- Stanje medpanožnih pogajanj.

Med seminarjem je bilo ugotovljeno, da številne študije, ki so jih v zadnjih nekaj letih izvedli sindikati, omogočajo primerjavo pogojev, v katerih potekajo pogajanja o kolektivnih pogodbah in različnih sporazumih, ki zadevajo delavce. Ta točka je skupna vsem 7 CSIR.

Zaključki teh študij se od ene do druge meje zelo razlikujejo.

1.

V Italiji, kjer na tem področju obstaja močno sindikalno zastopstvo, so sektorske kolektivne pogodbe uvedle nov model. Na nacionalni ravni obstaja močna sektorska pogodba, pa tudi pogodba na «drugi ravni», v podjetjih, zlasti največjih, in teritorialna pogodba, ki se uporablja za nekatere sektorje.

Med Italijo in Slovenijo je bila izdelana sistematična predstavitev sedem sektorskih sporazumov. To je zbirka podatkov primerjalnih sporazumov in vir rešitev, ne le za obmejne delavce, ampak tudi za multinacionalna podjetja.

2.

Med Andaluzijo in Algarvejem tudi obstaja določeno kartiranje kolektivnega sporazuma. V Andaluziji se izvaja 850 sporazumov, od katerih 150 na sektorski ravni z 90 % pokritjem. Večji del gre za sporazume, sklenjene na sektorski in državni ravni, ali na ravni velikih podjetij. V avtonomni skupnosti Andaluzija so začeli sestavljati sporazume, čeprav so ti še vedno v manjšini. V Algarveju so vsi sporazumi centralizirani, kar povzroča številne težave. Delodajalci jih trenutno ne želijo podpisati.

Treba je v obeh državah poglobiti in naprej razvijati pogajanja na teritorialni ravni. Potreben je skupni evropski trg, ki se usklajuje. Obstaja veliko evropskih direktiv, ki se pri pogajanjih o sporazumih niso upoštevale.

Če sta dve državi tako različni, je položaj zelo zapleten. Treba je poiskati skupne platforme v sporazumah, da bi našli povezovalne elemente in ugotovili, kako se lahko oblikujejo skupni pogajalski odbori.

3.

Primerjava dveh sistemov kolektivnih pogodb: strokovnjak je primerjal ključne vidike, od katerih imajo najpomembnejšo vlogo, ki postaja vse bolj očitna, agencije za začasno zaposlovanje, in se med seboj zelo razlikujejo: Italija pozna tovrsten sporazum, Švica pa ne.

Kar zadeva omrežja in kolektivne pogodbe: slednje se izpogajajo na regionalni ravni, na podlagi državnih okvirnih sporazumov. Podjetja se nato pogajajo o lastnih sporazumih, kar povzroča razpršenost med njimi, kar italijanskim sindikatom ni po volji. Njihov argument je, da so prav okvirne kolektivne pogodbe tiste, ki omogočajo največ pogajalske moči.

4-5.

V Vzhodni Nemčiji je indeks pokritost sporazumov na regionalni ravni 30 %. Drugi sporazumi so lokalni sporazumi ali sporazumi na ravni podjetja.

Zaradi prestrukturiranja se je povečala negotovosti zaposlitve in o sporazumih se pogaja na ravni velikih podjetij. Natančneje, sektorji metalurgije, kemije in elektronike so naklonjeni širšemu teritorialnemu pogajanju.

Javne službe so v posebnem položaju. V Švici in na Poljskem ni bilo reform in v uporabi so sistemi sporazumov na podlagi vladnih dekretov, brez pogajanj, diktirani z visokih položajev. Ker so ravni plač visoke, sindikati na Poljskem in v Švici menijo, da jim ta tip centraliziranih kolektivnih pogodb bolj ustreza, saj se bojijo izgubiti sposobnost pogajanja o plačah. Na to temo je potekala ostra razprava med tistimi, ki so naklonjeni pogajanjem in tistimi, ki zagovarjajo dekret.

Obstaja velika razlika med tistimi, ki jih varujejo nacionalni okvirni sporazumi in Nemčijo, kjer smo našeli 3200 različnih sporazumov.

6.

Vsako leto se organizira srečanje v zvezi s posebnimi sporazumi, zlasti v sektorjih bančništva, tekstila, trgovine in metalurgije. Preverili so tudi sporazume v sektorjih ladjedelništva in proces privatizacije na Hrvaškem in v Italiji.

Veliko italijanskih podjetij je vlagalo na Hrvaškem, vendar ne nujno v obmejnih regijah.

V Italiji je dosežena 100 % univerzalna pokritost z nacionalnim sporazumom. Toda problem ostaja glede njegovega izvajanja v sektorju malih in srednjih podjetij.

Na Hrvaškem obstajajo področja brez kolektivnih pogodb, ker se podjetja niso vključila, v velikem številu le-teh ni sogovornika. Po drugi strani pa obstaja nacionalni sporazum v sektorju trgovine in metalurgije.

Razmerje plač med Italijo in Hrvaško je 2 proti 1.

7.

V Galiciji se, tako kot v vsej Španiji, sporazumi splošno uporabljajo. Na Portugalskem temu ni tako, ampak so omejeni na podružnice ali podjetja. Treba jih je razširiti in poiskati elemente, ki bodo zagotovili pokritost v vseh regijah. Združenje podjetij mora v razmerah internacionalizacije omogočiti, da bo prišlo do dogovora o pogojih; ne gre za klasičen sporazum, ampak za zelo pomembno zaveznitvo.

Trenutno so se podjetniki začeli organizirati in pričakujemo lahko, da ne bo prišlo do razdrobljenosti kolektivnih pogodb.

c) Stanje glede selitve proizvodnje / prestrukturiranja

1.

Pomembna sektorja v regiji sta transportni in sektor pristaniške dejavnosti, trenutno v procesu podjetniškega in sektorskega prestrukturiranja. CSIR je imel pomembno vlogo glede zahteve po sporazumih o zaščiti delavcev v teh sektorjih.

Drugi je sektor tekstila z večjimi centri na obeh straneh meje, kjer so sindikati sestavili spontani sporazum za blaženje posledic krize.

3.

Gre za regijo, ki jo sestavlja omrežje majhnih podjetij, ki jih družijo skupne zgo-dovinske vezi, in je pod močnim vplivom gospodarskega centra Milano.

150 malih in srednjih podjetij je švicarskih; obstaja močan trend selitev ita-lijanskih podjetij v Švico, vendar ne zaradi plač, ki so visoke in povzročajo pretok delavcev. Medtem ko so prevladujoči sektorji v Italiji storitveni sektor, sektor metalurgije in prestižnega tekstila, je razpon sektorjev, ki imajo v Švici pomembno vlogo, veliko širši.

Italija gre skozi proces intenzivnega prilagajanja: več kot 20 % delovnih mest je spremenjenih in povsem novih. Začasno delo (40 %) vpliva na obmejne delavce zaradi posredovanja novih agencij za zaposlovanje. Gre za pravi dumping. Nove pogodbe dvigujejo delež začasno zaposlenih (na primer v Ticinu celo do 70 %).

4-5.

20 let je bilo potrebnih za to, da so plače v Vzhodni in Zahodni Nemčiji dose-gle primerljivo raven. Posledice prestrukturiranja pa so tudi drugačne, na primer na področju rudarstva: na Češkem (CZ) so podjetja s staro strukturo zaposlovala 16.000 delavcev, medtem ko je danes v 16 družbah zaposlenih skupno 3.000 oseb. Drugi sektor v krizi je ladjedelništvo: Pomorjansko je pod pritiskom zaradi obve-znosti upoštevanja evropskih pogojev, posledica tega pa je ogroženih 9500 delovnih mest zaradi upadanja povpraševanja. Sodelovanje z IG Metal, Nemčija, vzbuja upanje za prihodnost teh delavcev.

Ustanovljenih je bilo veliko podružnic, vendar niso zakoreninjene v regiji.

V zadnjih nekaj letih je bilo veliko postopkov prestrukturiranja in selitev zapo-slenih. Glavni razlog preseljevanja so bile višje plače. Kakor so se plače v regiji porekla dvigale, so se številni delavci vrnili. Vendar ta proces še ni končan, zlasti ne v javnem sektorju.

7.

V Galiciji je bilo prestrukturiranje ribiškega sektorja v zadnjem obdobju eden glavnih problemov, ki ga je treba rešiti.

d) Dejavnosti CSIR v zvezi z naslednjimi vidiki:

- delo/tematske dejavnosti
- delo/sektorske dejavnosti
- dejavnosti v povezavi s socialnim dialogom/pogajanjem o kolektivnih pogodbah
- okvir, v katerem se razvijajo

1.

Seminarja so se po pričakovanju udeležili vodje italijanskih in slovenskih sindikatov, predstavniki regionalnih organov, javnih služb in posameznih delodajalcev. Zavedajoč se krize, so bili trije glavni cilji seminarja: nujnost spopadanja z izgubo delovnih mest, proučitev sistema socialne zaščite na obeh straneh meje in primerjava različnih ravni kolektivnih pogodb.

Referati so obravnavali pravico do stavke, zdravja, varnosti, itd. Seminar je ponudil nov zagon za opravljeno delo in pospešil že prej začete projekte.

CSIR je pozval h krepitvi sodelovanja na obmejnem območju in spodbujanju novega razvoja. To je sicer pospešilo čezmejno delo, ampak žal je bilo to delo »na črno«.

Kriza nas prisili, da se odzovemo na nadnacionalni ravni, zlasti na področju socialnega varstva. Sklad za vključevanje in varčevanje (Cassa integrazione) je (italijanski) javni sklad, kamor podjetja vlagajo sredstva, vendar v Sloveniji ne obstaja. Slovenski sindikati so predlagali ustanovitev podobnega sklada v njihovi državi zaradi uskladitve z Italijo.

2.

Kolektivne pogodbe so instrument, ki naj bi delodajalcem preprečeval ogrožati pravice delavcev. Trenutno so zelo na udaru.

Predstavniki španskih oblasti, predsednica andaluzijskega Sveta in direktor inšpektorata za delo so se udeležili seminarja.

3.

Mobilnost se povečuje tudi med kvalificiranimi delavci in to poraja težave, povezane s preseljevanjem.

Sektorji, kot so zdravstvo, so priče velikemu preseljevanju delovne sile v Švico, kjer so plače trikrat večje.

Prihaja do neravnovesja v smislu izgube delovnih mest, ki se je povečala v Švici in ne v Italiji, vendar se je s krizo ta trend obrnil. Zdaj si v Italiji pomagajo s skladom za integracijo, v Švici pa so delovna mesta zaščitili s krajšim delovnim časom. Na ta način se upirajo odpuščanjem.

Obstajajo neformalni odnosi. Ni skupne službe, ki bi spremljala ponudbo in povpraševanje. Za razliko od Italije v Švici ne poznajo pravice do nadomestila za brezposelnost. Dvostranski sporazumi so spremljali in na nek način omogočili reorganizacijo ponudbe povpraševanja. Med prvimi, ki izgubijo delovna mesta, so Italijani.

4-5.

Čezmejna podjetja ponujajo bolj malo primerov sodelovanja, vendar imamo dve zadevi, eno v Viadrini (D), in drugo v pristaniščih saškega porečja. Čehi so bili vključeni v družbo rečnih pristanišč nemške Labe in tako obstaja nekakšno sodelovanje. Razmislili smo, ali bi bilo mogoče češki sporazum prilagoditi nemškemu in pogoje iz slednjega prenesti v prvega. Vendar sta nemški kodeks in kodeks Češke republike različna in ju je treba spoštovati. Kar zadeva plače, saški delavci prejemajo dvakrat več kot češki, kljub temu, da delajo v istem podjetju.

Stanje v drugih sektorjih, na primer - poljske banke so v lasti velikih nemških bank: vendar ta tema ni povezana z mejo, ampak s prednostjo velikih podjetij.

CSIR je analiziral kolektivne strukture in zakone ter primerjal procese mediacije in reševanja sporov. To nalogo so opravili z uporabo sredstev iz proračuna za socialni dialog.

Področja, na katerih je deloval, so med drugim:

Tekstilna industrija (evroregije Šlezija, Češka in Saška).

Metalurgija, z IG Metal, Solidarnosc, NZZ, zaradi medsebojnega spoznavanja in usposabljanja mentorjev, ki lahko skupno znanje posredujejo naprej; oblikovali so spletno stran. Prisotnih je bilo skoraj 600 udeležencev iz različnih podjetij.

Sektor bolnišnic, med drugim predstavniki Verdija, Solidarnosci in avstrijskega OGB.

Sektor cestnega prevoza blaga, s predstavniki CSI kot pobudnika projekta: oblikovanje baze podatkov, vzpostavljene v Frankfurtu na Odri. V isti sektor spada: baltsko omrežje. V tem primeru so vedno dali prednost temam kolektivnega pogajanja.

Sveti CSIR se vzajemno podpirajo in so sodelovali pri različnih skupnih dogodkih v zvezi s politiko kolektivnih pogodb in solidarnosti, in sicer v Pragi in Varšavi. Ta mobilizacija je pomemben dejavnik evropskega povezovanja.

Posvetovanja v podjetjih: kar zadeva zdravstvene storitve, so bile bolnišnice deležne konkretnih obiskov in prvo vprašanje, ki je bilo postavljeno, se je dotikalo plač. Obiski so bili opravljeni z lokalnimi organi in na njihovi podlagi se bodo sestavljali predlogi za prihodnje seminarje in pobude.

V Češki republiki je bil organiziran obisk vodstva verige veleblagovnic in tako so se začela tudi pogajanja za češke delavce.

Nujno je treba izboljšati pogajalske veščine, za kar je potrebna stalna struktura za izvajanje pogajanj in doseganje rezultatov. Glavni cilji: skupna mobilizacija,

krepitev sindikalnih organizacij, usposabljanje v znanju jezikov in večja preglednost sporazumov.

6.

CSIR je s sprejetjem strategije skupne meje svoje delo osredotočil na dve področji:

a) Pogajanja v podjetjih: glede na to, da na Hrvaškem ni mogoče izvajati splošnega pogajanja, so bile ustanovljene skupne delegacije italijanskih in hrvaških sindikatov za neposredna pogajanja s podjetji. Akcijski načrt je v pripravi. Medtem bo treba izvesti primerjalno študijo predpisov in zakonodaje obeh držav.

b) Čezmejni delavci, ki se morajo dnevno in/ali tedensko peljati na delo zunaj pomorske meje, ne na kopnem, nimajo možnosti pravno urediti svoj status v Italiji, če tam nimajo stalnega prebivališča; dvostranski sporazum ne obstaja in zanje se uporablja predpis o migrantih, ki prihajajo izven Skupnosti. To močno spodbuja delo na črno, brez socialne zaščite, in pomeni tudi tveganje dvojne obdavčitve.

To zadeva več kot 10.000 ljudi. Leta 2003 je bil podpisan sporazum med nacionalno vlado in regionalnimi organi, vendar je ostal mrtva črka na papirju.

7.

CSIR želi poudariti pomen sredstev EU pri oblikovanju EZTS (Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje), ki skrbi za regionalizacijo sredstev in omogoča čezmejne sporazume. Njemu gre zahvala za podpis sporazumov o sodelovanju, ki urejajo udeležbo socialnih subjektov. Dvostranski sporazum med Španijo in Portugalsko ureja odvajanje prispevkov za socialno varnost.

Zelo lep primer dobre prakse je bil ukrep delovne inšpekcije, ki deluje v skladu z vzajemnim sporazumom v Evroregiji. Opravlja redne obiske v obeh državah v primeru kršitev celo pomaga pri sestavljanju zapisnika.

CSIR je svoje dejavnosti osredotočil na 4 sektorje: ladjedelništvo, gradbeništvo, tekstil in ribištvo. Skupno so se različnih srečanj sektorskih dejavnosti udeležile 204 osebe.

ZAKLJUČKI

Ta konferenca je bila za nas pomembna priložnost, saj se nahajamo v izjemni fazi, skozi katero se trenutno prebijamo tako na gospodarskem kot tudi na družbenem področju.

Odslej ni več dvoma, da se še nikoli v preteklosti ne v Evropi, ne na svetovni ravni nismo znašli v podobni situaciji. Ta nam narekuje, da se upremo vsakršnemu podcenjevanju problemov, s katerimi nam kriza vsak dan znova prav dramatično postreže.

Pri vodenju konference smo bolj izhajali iz tega pristopa, kot pa iz analiziranja, sposobnosti odzivanja – torej »kaj storiti«.

Še bolj vzemirljivo je bilo spoznanje, da kriza najbolj zavira tista gospodarstva, ki so bila doslej na ravni EU najbolj učinkovita in so imela vlogo vlečnega konja drugih gospodarstev.

Tukaj imam v mislih Nemčijo in skandinavske dežele, z izjemo Norveške.

To pomeni, da bodo posledice za gospodarstvo drugih držav v naslednjih nekaj mesecih še veliko bolj opazne.

Po drugi strani se padec evropskega gospodarstva kaže v krčenju portfelja drugih industrijskih naročil za leto 2009 in sicer v skoraj vseh sektorjih.

V tem okviru nihče konkretno ne pozna niti globine sedanje krize, niti ne ve, kako dolgo bo trajala. Kot lahko ugotovimo, analitiki pomikajo izhod iz tunela krize vsakič nekoliko naprej v prihodnost. Največji optimisti so konec krize postavili v leto 2011. Kakor koli že, verodostojnih napovedi še nihče ne more predstaviti.

Resnica je, da nimamo več opraviti s težko, ampak s konjunkturno krizo. Resnica je, da to stanje kaže na krizo samega funkcioniranja gospodarstva. To, kar je zares povzročilo krizo, je model, ki temelji na pomanjkanju učinkovitih regulativnih sistemov.

Ta model je propadel. To je model, temelječ na ultra-liberalnem pristopu, model, ki je globalizacijo uporabil za izvajanje družbenega dampinga, ki je plače in pravice delavcev porinil na dno in neomejeno izrabljaj okolje.

To je model, ki je odsotnost pravil brez vesti izkoristil za finančne špekulacije. Posledica tega je, da se četrtnina svetovnega bogastva nahaja v davčnih oazah.

To je model, ki je proizvodnjo preusmeril v kratkoročne borzne interese, namesto v zadovoljevanje potreb državljanov.

Ta model je Evropo in svet pripeljal v slepo ulico.

Posledica tega je, da se sedaj soočamo s kratkim stikom v gospodarstvu. V bistvu je sistem hkrati blokiral tako ponudbo kot tudi povpraševanje.

Ponudbo, ki je banke ne morejo več zagotoviti: konstantno financiranje podjetij, zlasti malih in srednjih, ki jih pomanjkanje sredstev najbolj pesti. In to kljub temu, da mala in srednja podjetja predstavljajo 80% evropske industrijske strukture, torej če pokosimo MSP, s tem postavimo pod vprašaj celotno evropsko industrijsko strukturo.

Vendar je po drugi strani blokirano tudi povpraševanje, ker je neusmiljena politika zmernih plač zlasti v državah evro območja zmanjšala kupno moč in povzročila padec potrošnje, čeprav 85 % evropskega BDP temelji na domačem povpraševanju, padec porabe pa lahko gospodarstvo hitro potegne v deflacijo.

To so razlogi, zaradi katerih smo v celoti nezadovoljni z doslej sprejetimi ukrepi na ravni EU.

Nismo zadovoljni s količino sredstev, ki so dana na razpolago za boj proti recesiji.

Hkrati smo razočarani zaradi politične izbire načina, kako upravljati z ekscenno fazo.

Sporočilo Sveta je bilo »vsakdo se poskuša rešiti sam, če se lahko«.

Od tod izhaja uvedba 27 evropskih načrtov oživitve brez evropskega referenčnega centra.

Vendar na žalost ni nobene možnosti, da bi se ta kriza rešila na nacionalni ravni. Utvara, da bi se lahko sami izkopal iz krize, je lahko optična iluzija.

Različni nacionalni proračuni nimajo na voljo potrebnih sredstev.

Če je Evropska centralna banka ocenila, da je onesnaženje z okuženimi vrednostnimi papirji, ki vpliva na celoten bančni sistem, trikrat večje od celotne evropske bančne aktive, je očitno, da na nacionalni ravni ni mogoče najti odgovora.

Zato bo treba zagotoviti dodatna sredstva.

Sredstva iz evropskih virov, kakor je zahteval Ekonomsko-socialni odbor.

To je treba poudariti, saj bo brez učinkovitega odziva na gospodarski ravni račun za krizo poravnal družbeni sektor.

Vrtoglavo povečanje stopnje brezposelnosti ter veliko osiromašenje in slabitev trga dela potrjujejo, da je ta prava socialna urgenca že v polnem teku.

Zelo dobro vemo, da je kriza že od nekdaj predstavljala pomemben gospodarski in družbeni pospeševalec.

Po krizi svet ne bo več tak, kakršnega smo poznali do sedaj.

Kriza bo v vseh sektorjih sprožila novo fazo industrijskega prestrukturiranja.

Nekatera podjetja bodo sposobna uresničiti kakovostno prestrukturiranje, ki bo temeljilo na presežku inovacij in tehnologije, vključene v produkte, v smeri trajnostnega razvoja, medtem ko se druga usmerjajo v raziskave trgov s cenejšo delovno silo, da bi privarčevala pri stroških dela in skušala najti nove priložnosti na trgu.

V vsakem primeru smo priča novi fazi čezmejne mobilnosti podjetij, preselitve proizvodnje in družbenega dampinga.

Moramo preprečiti, da bi podaljšanje proizvodne verige obenem povzročilo natrganje v verigi pravic delavcev.

Iz tega razloga je projekt, ki smo ga pravkar uspešno pripeljali do konca, dobil strateško vlogo v evropskem sindikalnem gibanju.

Čim prej je treba zmanjšati možno asimetrijo obstoječih centrov moči, torej brezmejno svobodo podjetij, medtem ko so možnosti za kolektivna pogajanja še naprej blokirana v nacionalnem okviru.

Medregionalni sindikalni sveti predstavljajo bistven resurs, kakor se je izkazalo med 7 seminarji, organiziranimi v regijah, ki so se ponudile, da bodo presegle okvir izmenjave informacij med sindikati vzdolž meja, in skušale zakoreniniti dejavnost doslednega sodelovanja, ki bo vplivalo na različne pogajalske prakse, tako da jih bo med seboj premešalo in spojilo.

Ko se podjetje preseli z ene meje na drugo, mora najti en sam sindikat, eno samo strategijo protesta, eno samo delegacijo, ki predlaga pogajanja.

Torej ambiciozno, vendar nepovratno strategijo.

Zavedamo se, da bo treba posvetiti potrebni čas, da to potrdimo s konkretno prakso.

Kot CES bomo pogumno in radikalno upoštevali načela, hkrati pa bomo konkretni in zmerni glede potrebnih načinov za njihovo uresničevanje.

V tem okviru ta projekt predstavlja nosilni steber naše prihodnosti.

Medregionalni sindikalni sveti (CSIR)

CSIR	Pays	Constitution
1. * Saar/Lor/Lux/Trier/Westpfalz	D, F, L	1976
2. * Maas / Rhein	B, NL, D	1978
3. * Weser-Ems / Noordnederland	D, NL	1979
4. * Hainaut/ Nord-Pas-de-Calais/ West Vlaanderen / South East England4.	B, F, UK	1979
5. * Dreiländereck Haut-Rhin/Nordwestschweiz/Südbaden	F, D, CH	1980
6. * Rijn/IJssel	D, NL	1980
7. Lombardie / Tessin / Piemonte	I, CH	1982
8. * Pyremed/Piremed	F, E, AND	1983
9. * Galicia / Norte de Portugal	E, P	1985
10. * Interrégionale Syndicale des Trois Frontières	F, L, B	1987
11. * Piemonte / Valle d'Aosta / Rhône-Alpes / Arc Lémanique	F, I, CH	1990
12. * Provence / Côte d'Azur / Liguria	F, I	1990
13. * Landesteil Schleswig / Sønderjylland	D, DK	1991
14. * Northern Ireland / Republic of Ireland	UK, IRE	1991
15. * Euregio Baden/Bas-Rhin/Südliche Pfalz	F, D	1991
16. Pyrénées Occidentales / Axe Atlantique	E, F	1992
17. * Schelde / Kempen	B, NL	1992
18. Elbe / Neisse	D, PL, CZ	1993
19. Charleroi - Namur - Neuchâteau / Champagne - Ardenne	F, B	1993
20. Extremadura / Alentejo	E, P	1994
21. Andalucia / Algarve	E, P	1994
22. * Friuli - Venezia - Giulia / Slovenia	I, SL	1994
23. Friuli / Venezia -Giulia / Kärnten	I, A	1994
24. Arc Jurassien	F, CH	1995
25. * Interalp	D, A	1995
26. Friuli-Venezia-Giulia/Veneto/Croazia Sudoccidentale	I, Croatie	1995
27. San Marino / Emilia Romagna / Marche	I, S.Marino	1995
28. * Øresund	S, DK	1995
29. Castilla - León / Beira Nordeste	E, P	1995
30. Pomerania (Mecklenburg-Vorpommern/Zachodnie Pomorze)	D, PL	1995
31. Lombardia-Sondrio-Grigioni	I, CH	1996
32. * Alpes Centrales	I, A, CH	1996
33. Viadrina (Berlin-Brandenburg/Lubuskie)	D, PL	1996
34. Pouilles / Patras	I, GR	1996
35. * BoBa (Böhmen / Bayern)	D, CZ	1997
36. * Circumpolar North	FIN, S, N	1998
37. Burgenland / Westungarn	A, H	1999
38. Kärnten/Gorenjska/Koróska	A, SL	2002
39. * Bodensee	D, A, CH, LI	2002
40. Dunaj / Vltava	A, CZ	2004
41. Jiřní Morava / Dolní Rakousko	A, CZ	2006
42. HuSloCro	H, SL, Croatie	2006
43. DKMT	H,RO,Serbia	2007
44. Sicilia-Malta	I, MT	2007

Evropska konfederacija sindikatov (CES)

5, Bld du Roi Albert II - B- 1210 Bruxelles

Tel. 00-32-2/224 04 11 - Fax 00-32-2/224 04 54/55 - www.etuc.org

With the support